

mások működtek, mert a gépállomások nélkül nem tartanánk ott, ahol tartunk. És az első téveszék falára is emléktáblát helyeznénk. Valaki itt említette, talán idézve, hogy nem lehet egy rendszer erős és szilárd, ha nem élnek a gyökerei. Néha attól félek, hogy mi saját magunk gyöngítjük a gyökereinket, és ahogy az öregekkel bánunk néha, tényleg azt tesszük. Résztvettem egy párttaggyűlésen, felszólalt egy tanácselnök, nyugdíjas, a legnehezebb időkben volt az, kutya sem kérdezte meg tőle azóta, hogy mi van vele?

Kuczy Károly:

A fakultatív néprajzoktatás gondjairól

Megkezdődött az oktatás reformja, a fakultatív rendszerű középiskolai oktatás bevezetése. Ennek keretében választható tárgy lesz a néprajz is, amint az az 1978-as egri III. Diák Honismereti Konferencia ajánlotta. Az elkészült tantervet megkaptuk. Úgy tűnik, elégedettek lehetünk. A néprajz tanterve lehet, hogy az egyetemen jó, de 16—18 éves gyerekeknek nem. A III. osztályban a 64 óra csaknem kizárólag Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália és Óceánia zsákmányoló és elemisztertermelő népeivel foglalkozik, kulturális régióit és főbb etnikai egységeit tárgyalja. A IV. osztályban az európai népek hagyományos kultúrájában az évi 84 órából „A magyar etnikum és népi kultúra kérdései”-re az általános rész 13 (!) órát kap, az esettanulmány 12 órát. (A 148 tantervi órának mindössze kb. 1,6-át!) Körülbelül az a helyzet, mint ahogy Szuthmári professzor mondta tegnap, hogy a strukturalista nyelvészeknek sok érdeme van, de ott a magyar nyelv csak egy a sok közül. Hát ebben az esetben is az a helyzet, hogy a magyarság néprajza csak egy a sok közül, s így a „tantárgy” elveszti vonzását. Ennek pedig az lesz a következménye, hogy nem lesz meg a nyolc fő, a csoport indításához szükséges legkisebb létszám, és nem lesz néprajz-oktatás.

Patkó Imre:

„A honismereti albizottság eredményesen fogja össze a honismereti tevékenységet”

A Minisztertanács tanácsi hivatalának elnöke, valamint a magam nevében tisztelettel köszöntöm az országos konferencia minden résztvevőjét. Kezdem két rövid idézettel, mindkettő a XII kongresszussal kapcsolatos. Kádár János elvtárs előadói beszédében mondta, hogy népi államunk gondoskodik a tudományos, kulturális és oktatási intézmények működéséhez és fejlesztéséhez szükséges anyagi fedezetről, ugyanakkor kötelességünk, hogy a kulturális célokat szolgáló nem csekély anyagi eszközöket rendeltetésüknek megfelelően, ésszerűen, takarékosan, a feladatokat rangsorolva használjuk fel. És egy másik a XII. kongresszus előzetes jelentéséből: a népfront bizottságok patronálásával majdnem 4000 honismereti jellegű szakkör működik, érdemibbé, rendszeresebbé vált a népfront bizottságok és tanácsok együttműködése. A jelentésben foglaltakkal egyetértve részben egy kiegészítést kívánok tenni, részben kiemelem a tanácsok, a minisztertanácsi tanácsi hivatal szempontjából különösen érintett és érdekelt területeket, megállapításokat. Javasoljuk maximálisan elismerni a Hazafias Népfront honismereti albizottságának szerepét a Honismereti mozgalom irányításában, összefogásában, segítésében. Mégis megemlítem e téren a területi, fővárosi és a közsegi tanácsok szerepét, a megyei művelődési központok, a városi, községi művelődési házak és a klubkönyvtárak e munkát segítő tevékenységét. Ha tanácsainknak csak a feltételeket biztosító tevékenységét ragadnánk ki, az is jelentős lenne, de amellett a tartalmi tevékenységhez való hozzájárulás elismerését is kérem a tisztelt országos konferenciától. A mi tapasztalataink is alátámasztják, hogy a honismereti albizottság eredményesen fogja össze a különböző területeken lévő honismereti tevékenységet,

sikeres akciókat és pályázatokat hirdetett meg. A helytörténeti munkacsoport főként a községi, intézményi krónikáinak továbbfejlesztésében, a helytörténeti pályázati rendszer kidolgozásában, a múzeumok, levéltárak, könyvtárak közművelődési tevékenységének szélesítésében, a helyismeret gyarapításában működött közre eredményesen. Az ezen a területen dolgozó aktívak megújuló módszerekkel a tenni tudók és tenni akarók láborát folyamatosan gyarapították és gyarapítják. A mozgalmi munka új stílusa meghonosodásának eredményeként a honismereti bizottságok tevékenysége új területekre terjedt ki. A település történetét feltáró munka mellett növekvő érdeklődéssel fordulnak a mezőgazdaság, az ipartörténeti munkának kutatásához. A Honismereti mozgalomba bekapcsolódókat hasznos tanácsokkal látják el. A helytörténeti kutatók megítélt feladata többek között a pártveteránok és öreg munkások közléseinek feljegyzései. Ezekből a közvetlen élményekből fakadó hagyományoknak, tapasztalatoknak és tanulságoknak összegyűjtése és ifjúságunk politikai nevelése érdekében való felhasználása kétségkívül a szocialista tudat, a hazaszeretet fejlesztésének egyik leggyümölcsözőbb módja. Haladó hagyományaink sorában, az irodalmi eszményképek mellett, az eddigieknél jóval nagyobb helyet kell adnunk a dolgozó osztályok termelési és munkahagyományainak.

Tóth János:

A Honismereti mozgalomra még nagyobb jövő vár

A hatvanas években, amikor polgárjogot nyert a Honismereti mozgalom, többkevesebb kisebbségi érzéssel viseltük el azt, hogy korunk a technika kora, a természettudományos és a műszaki érdeklődés kora és hátterbe szorult a humán és társadalomtudományú érdeklődés és oktatás. Ez a fokozott iparosítás természetes következménye volt és ennek nyomán bontakozott ki a társadalmi folyamatok bonyolultabb összefüggésrendszere, amely sikeresen hozzájárult annak az illúzióknak a felszámolásához, hogy a tudományos szocializmus, a marxizmus—leninizmus vezérlő eszméi elegendék a mai konkrét társadalmi és gazdasági feladatok megoldásához. Ezek bizonyították, hogy a fejlődő társadalom egyre bonyolultabb problémákat vet fel. Azt hiszem a Honismereti mozgalomra e tekintetben még nagyobb jövő vár. Ezért fontos a mozgalom megújítási lehetőségeivel foglalkozni.

Két szemléleti problémával szeretnék foglalkozni, amely úgy érzem, hogy a Honismereti mozgalom társadalmi hatókörének a bővítését, szélesítését akadályozza. A legfontosabb és egyben a legproblematisabb a mai társadalom, a mai történelmi, politikai viszonyok megismerése, a jelen megismerése, véleményem szerint ezen keresztül vezethet az út a múlt megismeréséhez is. Milyen problémát látok ebben? Azt, hogy a jelennel foglalkozó munkák a helyi élet minden mozzanatában, a falukrónikák és az üzemtörténeti munkák — tisztelet a kivételnek — minden egyes fejezetében a szocializmus fejlődésének valamilyen perdöntő, általános törvényszerűségére akarnak rábukkanni, olyasmire, ami az egész országnak szóló, átfogó monográfiában is csak alig volna megkísérrelhető. Azt hiszem ezek a füzetek sok esetben státuszszimbólummá válnak és nem pedig a reális történeti önismeret megteremtőivé.

Azt akarom mondani, hogy a történelmi jelen feltárásában a marxizmus egyik igen fontos szellemi hagyatékát hanyagoljuk el, még pedig a kritikai szemléletmódot.

A másik témakör a tudományos amatőrizmus és a tudományos professzionizmus problémája, amely nem a szokásos értelemben vett tudományos arisztokratizmust próbálja célba venni, hanem azt, hogy a tudományos amatőrizmus keretében valamilyen módon mindig a tudományosság szempontjaira, normáira való kacsingatás vezérel bennünket. Azt hiszem, hogy ez egyfajta leszűkülést jelenthet, és a mozgalom alapjainak szélesítésekor a tevékenység egyéni, közösségi, társadalmi funkcióját kellene előtérbe helyezni, ami természetesen mindig érdek által befolyásolt, mindig élő funkciót teljesít és nem biztos, hogy az egyből és egycsapásra az egyetemes tudományt szolgálja.

Szó esett itt Magyarország felfedezéséről, Veres Péterről és Erdeiről. Felhívnam a figyelmet a sorozat folytatására, a mai Magyarország felfedezésének a kötetekre: